

Filiální kostel sv. Havla v Oldřichovicích.

Píše Vilém Dokoupil, c. k. ředitel odborné školy v Hořicích.

V čísle 3. ročníků 1889 »Methoda« popsal jsem stavbu a dějiny románského chrámu v Neustupově, na konec připomenuv, že filialní jeho kostel Oldřichovický při nejbližší příležitosti stručně popsati míním, kterémuž slibu tímto vyhovuji.

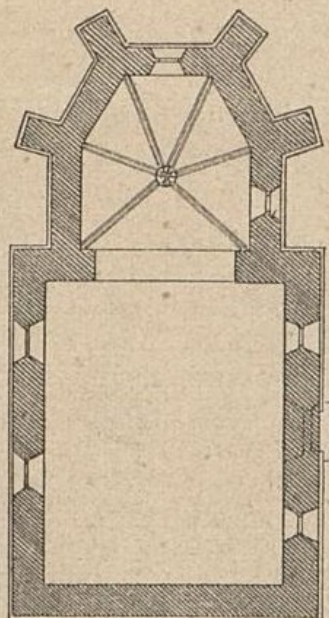
Z Neustupova vede směrem západním hrboletá vozová cesta přes Podlesí k hodinu vzdálené tiché vsi Oldřichovicím, lidem také Voldřichovec a Vondřichovice zvané, která se tu v značné výši 665 m nad hladinou mořskou v Milčínském pohoří mezi lesy Smilkovskými, Neustupovskými a říšskou silnicí Vídeňskou rozkládá. Kostel leží asi 150 kroků na jih o samotě na návrší uvnitř prostranného hřbitova, pevnou zdi obehnaného, z něhož je dosti volná vyhlídka po krajině, jež zejména v letních měsících bohatou půvabnost poskytuje. Z dále již dá se s jistotou rozeznati, že apsida a stranní zdi lodí gotické stavby jsou původní, kdežto kryt, věž a průčelní stěna lodní se štítem pocházejí z dob pozdějších. Malá svatyně jest jednolodní, kamenná stavba as z polovice XIV. věku, jejíž podélná osa od západu k východu směřuje.

Apsida je na východním konci upravena, ukazujíc v půdorysu polovici nepravidelného osmiúhelníka (viz obr. 1.), jehož dvě strany k lodi přiléhající jsou s podélnými jejími stranami rovnoběžné a 3·12 m dlouhé; v ose chrámové jest 5·86 m dlouhá a kolmo k ní 4·18 m široká (oba tyto rozměry ve světlosti měřeny). Čtyři opěrační pilíře, 0·97 až 1·04 m ze zdi apsidy ven vybihající a 0·72—0·79 m silné, umístěny jsou ve

vnějších rozích na místech, z nichž hvězdová klenba vybíhala. Této dnes více není, snad že v bouřích dob husitských neb války třicetileté i s klenbou chrámovou vzala za své, načež nahrazena byla nynějším rovným stropem rákosovým; jedině výběhy žeberní v koutech, s lodí sousedících, na ni poukazují, zároveň směr žeber udávající, která se patrně v jednom bodě uprostřed nad apsidou stýkati musila. Osvětlení dostává dvěma okny, z nichž jedno v jižní, druhé ve východní zdi jest upraveno a sice as

2 m nad dlažbou; okna jsou čistě gotická, uvnitř i z venčí silně vyšpaletována, 1 m široká a 2·6 m vysoká, do lomeného oblouku sklenutá; původní drobná, při tom však těžká kružba je na čelním okně vypadlá, na stranním pak sice značně porouchaná, prut v dolní části vylomen, avšak zbytky přec tak dalece k rozeznání, že v obr. 2. někdejší tvar sestrojen býti mohl. Apsidní část chrámová jest zvenčí opatřena kamenným trnožím, 11 cm ze zdiva vystupujícím.

Lod, vítězným obloukem od apsidy oddělená, jest v půdoryse tvaru obdel-

Obráz 1.

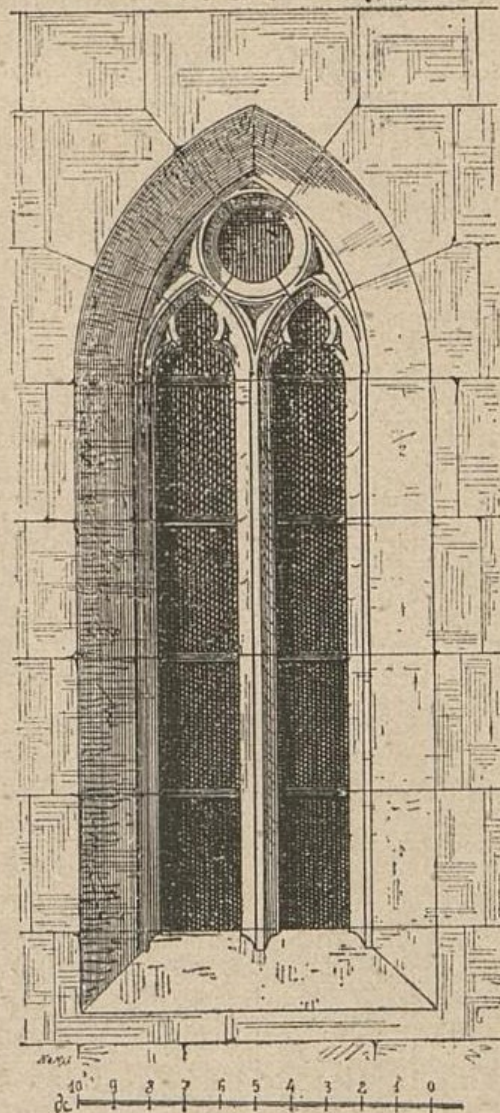
níkového, měříc 8·5 m zdělí a 6·91 m šířky ve světlosti; stěny jsou 0·92 silné a dostupují výše 5·6 m, nesouce — jak již svrchu podotknuto — rovný strop rákosový. Ústupky a apsidy obnášejí na straně evangelia 1·36 m na straně epistolní 1·55 m. V každé s obou zdi podélných je po dvou oknech; kdežto však okna jižní zdi, patrně jsouce původní, ukazují týž tvar a rozměry oken v apsidě (obr. 3.), okna ve zdi severní jsou bez špaletování, ostění a kružby, lišice

se zjevně od ostatních. Uprostřed zdi | (zvenčí) vysekaná nádržka, již se užívá
jižní nachází se 1'24 m široký a 2'57 m | jako kropenky na svěcenou vodu. Loď

Obraz 2.

vysoký, nahoru lomeným koblouem uza- | vřený portál gotický
s vodorovným kamen- | ným nadpražím, profi-
lování ostění jednodu- | ché, hruškovce co jediný
článek obsahující; jinak | připomíná portál velice
na onen chrám v Neu- | stupově. K hlavnímu
vchodu tomuto přichází | se malou předsíní, te-
prve v tomto století | k budově kostelní při-
stavěné; do rovného | stropu sínce zezděn a
takto zachován byl ku- | latý svorník, skřížené
dva klíče tvaru goti- | ckého v hrubé vypuklině
ukazující (obr. 5.); sou- | dím, nikoliv však ne-
právem, že svorník kdys | tvořil závěrek klenutí
nad apsidou, po sřícení | se klenutí zůstal snad
v ssutinách, z nichž při | stavbě sínce vybrán a
na nynější místo zasa- | zen jest. — Západní štít
je hladký a pochází | v nynější podobě své
as z konce předešlého | věku; dole je ve zdivu

Obraz 8

je kryta střechou sedlovou šindelovou, | kteráž nese nehezkou
vížku prkennou; taktéž | apside spočívá pod stře-
chou šindelovou. Zvony | svatyně Oldřichovické
jsou nové (z roku 1861); | dle zápisu ve farní kro-
nice Neustupovské byly | staré zvony ukradeny a
sice v noci na den 26. | května 1846 větší, 300
liber těžký, následují- | cího roku pak zvon
menší. Jaké zvony ty | byly a jaké nápisy ne-
sly, toho nemohl jsem | se bohužel dopátrati.
Vnějších okras na ko- | stele není, ba i římsy
hlavní postrádá; obr. 2., | na základě půdorysu a
stávajících zbytků pů- | vodní stavby sestrojený,
ukazuje přibližnou po- | dobu kostela Oldřicho-
vického po jeho zbudov- |ání.

Co pak se vnitřku | týče, má chrám tento
v starém gotickém sa- | nktuarium kamenném
nejcenější památku. | Umístěno jsouc na straně

evangelia v šikmé zdi apsidní, skládá se z kamenného rámování obdélníkového, hrubě článkovaného a štítu lomeného. Tento jest uvnitř zdoben kružbou trojlistovou, na vnějších hranách však nese po pěti lezounech a vrcholí v polovici křížové kytky (obr. 4.). Jak veškeré článkování, tak hrubé a nestejně tvary lezounů a kytky poukazují k sklonku XIV. století, v kteréžto době gotické

stavitelství na venkově českém ujímati se počalo. Jediný oltář svatyně Oldřichovické jest barokový; »událi« jej dle nápisu, na zadní straně čitelného,

»z Arnošovic r. 1782«, a štafirovali »Václ. a Jos. Sourkové ze Sedlec roku 1855«. Dle farní kroniky Neustupovské byl však oltářní stůl již dne 11. března 1761 Janem Ondřejem Kaisrem, světícím biskupem a generalním vikářem Pražským, posvěcen.

Dřevěné větší sochy sv. Havla opata, sv. Floriána a Václava a menší sv. Sebastiana a Rocha (tyto na hlavní římsce oltáře postaveny) jsou slušně a dovedně řezány, nejsouce ani v pohybu, ani v draperii nikterak přemrštěny. Tak též, obraz od neznámého mistra na plátně malovaný, sv. Havla představující a s pořízením oltáře do stejné as doby padající, dlužno nazvati malbou dobrou; podotýkám, že by potřeboval již přiměřené opravy. Povšimnutí zasluhují bohaté relikviáře s úhlednou malbou, za rámci na oltáři umístěné. — Malá kruchta dřevěná s chatrnými varhanami stálému průvanu vydanými nic zvláštního neposkytuje.

Z dějin Oldřichovic, pokud se ku kostelu vztahují, mohu jen tolik sdělit:

Jak mnohá jiná místa okresu Votického, tak i Oldřichovice dostaly název svůj od křestního jména osobního z čehož se dá právem souditi, že byly zalidněny teprve po zavedení křestanství v Čechách. Kostel objevuje se v seznamu od r. 1350 mezi farními kostely dekanátu Vltavského; r. 1360 také jeho v Libri erect.

vzpomenuto. Založen byl nedlouho před tím od vladyk Buchovských na nedaleké tvrzi Buchovu sídlících. Příjmy kostela byly jen skrovné, neboť neplatil královského desátku. Dle Lib. Confirm. I. 114, 141 a V. 313 po smrti plebána Mikuláše byl ku podání Blažeje a Jana z Oldřichovic kněz Mikuláš Příbyslavův z Malkovic ke kostelu v Oldřichovicích ustanoven a plebánem Votickým v úřad

veden. Avšak kněz Mikuláš ještě téhož roku zemřel; nástupcem jeho ku podání Mikuláše z Oldřichovic a jeho bratří stal se kněz Velislav z Prčice, který dne 30. prosince 1360 potvrzen a v úřad svůj plebánem Neustupovským uveden byl. Dne 17. prosince 1398 stvrzený a plebánem Votickým uvedený kněz Přibík z Netvořic stal se farářem v Oldřichovicích a sice k podání Zbyňka z Buchova a Zdeňka z Oldřichovic (Srovnej Vlasák, okres Votický).

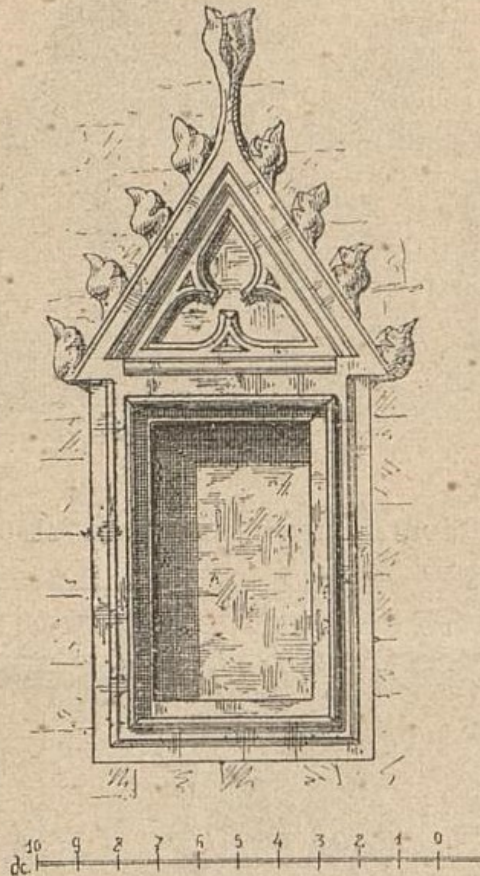
Zbynek Buchovec z Buchova jmenuje se (v Lib. erect. V., q. 1.) jakožto podací pán kostela Oldřichovického, k němuž roku 1408 a 1412 faráře dosadil. Po jeho smrti dostal se Oldřichovec v držení pánů Neustupovských, z těchto

vykonával podací právo r. 1520 ryt. Jan starší Radimský ze Slavkova (Desky zemské 2. L. 14.), r. 1512 jeho vdova Kateřina Skronská, později Kuneš Vidlák ze Slavkova a Kaplířové ze Sulevic.

Eva Kaplířová roku 1586 Oldřichovice i s podacím právem kostelním od Neustupova odprodala Bernardovi Hodějovskému z Hodějova, držiteli Chotětic; se statkem posledně jmenovaným dostaly se Oldřichovice r. 1601 k panství Smilkovskému, jehož držitelé od

těchto dob podací právo ku kostelu Oldřichovickému mají. (Dle záznamu ve farní kronice Neustupovské stalo se tak teprve roku 1756, kdy prý tehdejší majitel Neustupova Oldřichovice majiteli Smilkova, Janu Jindřichu hraběti Bissigen byl prodal.) —

Kdy kostel tento přestal býti far-

Obraz 4.

Obraz 5.

ním, nedá se s určitostí říci; snad že se tak stalo teprve po bitvě Bělohorské. Nyní jest filialním kostela Neústupovského, s nímž patří v obvod vikariátu Jistebnického v biskupství Budějovickém. —

